

6. Gomonai V.V., Approximation of Ukraine's Legislation with the Legal System of the European Union, [Electronic Resource]. - Available at: <http://radnuk.info/statti/228-konst-pravo>, [access: 22.05.2018].
7. Luts L. The main measures and methods of European legal integration / L. Luts // Law of Ukraine. – 2002. – No. 5. – P. 146.
8. Tibor Palánkai, Re-defining integration Reflections on Future of EU in Theoretical Contexts, Workshop By European Association for Comparative Economic Studies Szeged, March 2017, p. 2-3.
9. Grybinko A. International Interests of Great Britain in the Conditions of the Modern Crisis of the European Security System // Historia i Polityka. – No 4(21). – pp. 67-83.

Мартинюк Я.
*аспірант кафедри теорії та історії
 держави і права юридичного факультету
 Тернопільського національного
 економічного університету
 Науковий керівник: к.ю.н., доцент
 кафедри теорії та історії
 держави і права ТНЕУ Кравчук В.М.*

ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Питання у сфері забезпечення прав і свобод людини та їх практичної реалізації на сьогодні є чи не найважливішою проблемою внутрішньої й зовнішньої політики всіх держав світової спільноти. Велику увагу розвитку та забезпеченню прав людини приділяє міжнародне співтовариство. Прийняття цілої низки міжнародних документів щодо закріплення, нормативної регламентації й розробки механізму міжнародного захисту прав людини у державах сприяло коригуванню внутрішніх механізмів захисту й забезпечення прав людини, які склалися у державах-членах.

Поняття прав людини, проблеми сутності, стану, практичного застосування, системи їхнього захисту, удосконалення та перспектив розвитку розглядалися у працях багатьох вчених з усього світу, серед яких: В. Буткевич, А. Дмитрієв, С. Крижанівський, В. Погорілко, П. Рабинович та ін. Про специфіку права Європейського Союзу йдеться у дослідженнях З. Бредлі, І. Грицяка, М. Дженіс, М. Ентіна, В. Кернза, М. Костроміна, І. Лукашука, Л. Луць, М. Микієвича, Р. Кей, Л. Тимченко, В. Посольського, Д. Харріс та ін.

Аналізуючи передусім систему Європейського Союзу, варто відзначити, що вона вирізняється досконалим інституційним механізмом, у тому числі й стосовно дотримання прав людини й основних свобод. Серед семи основних органів Євросоюзу (Європейський парламент, Європейська Рада, Рада ЄС, Єврокомісія, Суд ЄС, Європейський центральний банк, Рахункова палата ЄС) Європейському суду (Суду ЄС) належить провідне місце у захисті прав і свобод людини. Його юрисдикція є обов'язковою для держав-членів.

Європейський Суд формується із суддів та генеральних адвокатів. Їх призначення відбуваються за домовленістю між урядами; місця генеральних адвокатів резервуються за найбільшими європейськими державами. Судді і

генеральні адвокати обираються на 6 років та мають право на переобрання. Суд розташований в місті Люксембург.

Прогалиною в системі Європейського Союзу вважалася відсутність у її рамках конвенції про права людини та основні свободи. Слід зауважити, що Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод такою не вважається, оскільки стосується не тільки 28 держав - членів Європейського Союзу, а й інших європейських країн та Туреччини.

Заповнити цю правову прогалину повинна була Хартія основних прав Європейського Союзу, яка прийнята на саміті Європейського Союзу 2000 року (м. Ніцца). Текст Хартії було оприлюднено 7 грудня 2000 р. та доопрацьовано в рамках Міжурядової Конференції ЄС з питань Конституційної Угоди у 2004 р. [1]. У Хартії сформульовано 54 статті, що стосуються всіх основних прав і свобод людини, відомих практиці міжнародного співробітництва. Особливістю Хартії є, на думку Н. Толкачової, її унікальний спосіб класифікації основних прав і свобод. Підставою класифікації Хартії виступають не предмет суб'єктивного права, тобто особисті, політичні, економічні права та інші, а цінності, на захист яких вони спрямовані: людська гідність, свобода, рівність, солідарність [5, с. 348].

Хартія покликана уніфікувати, підтвердити і систематизувати основні права, а також засади правового статусу індивіда, які були визнані раніше за громадянами Європейського Союзу в інших джерелах, враховуючи установчі договори і Європейську Конвенцію про захист прав людини і основних свобод 1950 року.

На сьогодні найвагомішу роль у сприянні забезпеченню та захисту прав людини на європейському рівні відіграє Рада Європи. Вона є політичною міжурядовою організацією, яка складається з 47-ми держав-членів. Головною сферою її діяльності є захист прав людини та основних свобод.

Основними органами Ради Європи, котрі діють в сфері захисту прав людини, є: Комітет міністрів (приймає висновки в формі рекомендацій урядам з питань, що розглядаються, готує до ухвалення тексти конвенцій й угод, здійснює контроль за виконанням рішень Європейського суду з прав людини); Парламентська асамблея (консультативний орган, який надає рекомендації та висновки Комітету міністрів); Європейський суд з прав людини (постійний орган Ради Європи, який розглядає міждержавні справи та індивідуальні скарги на порушення статей Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод з боку держав - учасниць Конвенції).

Важливе місце у європейській системі захисту прав людини належить також інституту Комісара Ради Європи з прав людини [2]. Відповідно до міжнародних документів Комісар повинен визначати можливі недоліки в законодавстві та практиці держав-членів щодо дотримання прав людини, як вони визначені у документах Ради Європи, заохочувати ефективну імплементацію цих стандартів державами-членами і допомагати їм, за їхньої згоди, у виправленні таких недоліків.

Таким чином, європейська система захисту прав людини є найрозвиненішою і найдосвідченішою з регіональних правозахисних систем. Вона покликана забезпечити максимальне дотримання прав та свобод людини, а Хартія основних прав Європейського Союзу надає сучасне і актуалізоване трактування, а також кодифікацію існуючих положень щодо основних прав людини у межах правопорядку Співтовариства, зберігаючи при цьому мову та

формулювання загальноприйнятих міжнародно-правових актів в даній сфері. Хартія основних прав ЄС детально встановлює права, притаманні лише громадянам Євросоюзу, не протиставляючи їх універсальним правам людини.

Список використаних джерел

1. Хартія основних прав Європейського Союзу від 7.12.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_524
2. Резолюція про Комісара з прав людини Ради Європи від 07.05.1999 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_039
3. Битяк Ю.П. Права і свободи людини в умовах глобалізації / Ю.П. Битяк, І.В. Яковюк // Філософія права і загальна теорія права. – 2013. – № 2. – С. 80-93.
4. Мицик В.В. Права людини у міжнародному праві. Міжнародно-правові механізми захисту: підруч. для вузів. – К.: Фенікс, 2010. – 722 с.
5. Толкачова Н.Б. Система захисту прав людини в Європейському Союзі / Н.Б. Толкачова // Часопис Київського університету права: Український науково-теоретичний часопис. – 10/2009. – № 4. – С. 346-350.

*Мукосій К.
студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного
економічного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент кафедри
теорії та історії держави і права Подковенко Т.О.*

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ ЄВГЕНА ЕРЛІХА ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПРАВОСУДДЯ

*«Закон і справедливість – дві речі,
які Бог з'єднав, а людина роз'єднала»
Чарльз Калєб Колтон*

Як співвідносяться поняття закон, правосуддя і справедливість? Як забезпечити справедливість при здійсненні правосуддя? Від чого залежить прийняття справедливого рішення: лише від букви закону чи також від особистості судді і його праворозуміння? Ці питання досі турбують не тільки юристів, науковців, але й все суспільство, як турбувало і століття назад. Саме тоді, 100 років назад, Євген Ерліх, засновник соціології права намагався вирішити ці питання, які залишилися невирішеними й досі.

У своїх працях науковець досліджував перш за все сучасний стан права у Австро-Угорщині, Німеччині і загалом тенденції розвитку юридичної науки і права на європейському континенті. Євген Ерліх заперечував панівну ідею того часу, що право – це цілісна система правових приписів, у якій передбачено і наперед вирішено будь-який можливий випадок, який може трапитися в повсякденному житті. У своїй праці «Вільне правознаходження та вільне правознавство» науковець гостро критикував юридичну техніку, завдяки якій право «виводили» з ряду фікцій і конструкцій, аналогій, масово запозичуючи положення з римських збірників права. Штучно намагаючись прирівняти відносини, які існували тисячі